

τώρα, κ' έτσι φέρνεται τούτο ή εκείνο τὸ πρόσωπο. Τέχνη δηλ. ποὺ κάνει τὰ λόγια νὰ γίνονται παραστατικές ιδέες, χωρὶς νὰ χάνεται ὁ ποιητὴς σὲ παραγιομίσματα γιὰ νὰ ξηγήσῃ πῶς δίνεται τὸ δράμα του. Τὸ σημεῖον αὐτὸ τῆς ἀρχαίας τραγωδίας πρέπει νὰ τὸ μιμηθῶμε κι ὅποιος θέλει νὰ νοιώσῃ καλύτερα τὸ τί θέλω νὰ πῶ, ἄς διαβάσῃ τὰ ὅσα λέει ὁ Ψυχάρης στὸ βιβλίον του «Γιὰ τὸ Ρωμαϊκὸ Θέατρο» (12). Μὲ τέτιον τρόπον ἔγραψα κ' ἐγὼ τὴν τραγωδίαν μου—ὅσο μποροῦσα—καὶ γιὰ τὸν ἴδιον λόγο δὲν τήνε χώρισα καὶ σὲ πράξεις, ὅπως συνηθίζεται. Ἐξέφρασα ἀκόμα ὅτι τὸ θέατρο τῶν ἀρχαίων, μολοντὶ τὰ πρόσωπα του εἶναι περισσότερο ἥρωες καὶ μυθολογικά παρὰ τῆς ἐποχῆς τους ἄνθρωποι, ὅμως εἶναι θέατρο ὁλότελα ἀνθρώπινο. Ἄλλο διδάγμα ἀπ' αὐτὸ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ξεφεύγουμε καθόλου ἀπὸ τὸ φυσικὸ καὶ νὰ παραμελοῦμε τὴ ζωὴ, ἂν θέλουμε νὰ πλάσουμε ἀληθινὸ θέατρο. Τὰ πρόσωπα ποὺ ἀνεβάζουμε στὴ σκηνὴ καὶ ποὺ τοὺς βάζουμε στὸ στόμα τους τὴς ιδέες καὶ τοὺς στοχασμοὺς μας ἀνάγκη νὰ τὰ νοιώθουμε πρώτα ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, οἱ γύρω μας κ' ὕστερα νὰ κοιτᾶμε ἂν μποροῦνε νὰ σταθοῦν καὶ σ' ὁποιαδήποτε εὐκλή σκηνή. Τοῦτο δὲν ἐμποδίζει καθόλου νὰ εἶναι τὰ πρόσωπα αὐτὰ μεγάλα, κίονα στὴν τέχνη, νὰ δὲν ἀλήθειες κ' ιδέες κοινὲς σὲ κάθε ἀνθρώπου, νὰ ζωγραφίζον πιστὰ τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ, ἂν βέβαια κι ὁ ποιητὴς τους ἔχη τὴ δύναμη νὰ τὰ πλάσῃ τέτα. Νὰ στολιζονται μ' ὅλα τὰ ἠθικὰ χερίσματα ποὺ κυβερνᾶνε τὴν ἀληθινὴ κοινωνία, νὰ παρουσιάζονται δυνατὰ στὴ θέλησή τους ἢ φυσικὰ στὴν ἀδυναμίαν τους, νὰ παλεύουν τὸν ἀγῶνα ποὺ οἱ φυσικοὶ κ' οἱ κοινωνικοὶ νόμοι ἀνοίγουν, μὰ καὶ συνάμα νὰ μένουνε μέσα στὸ σύνορον τοῦ φυσικοῦ κι ἔχι, θέλοντας τάχα νὰ σκεφτοῦμε κ' ἐμεῖς πρωτότυπα καὶ νὰ φιλοσοφήσουμε μ' ἰδιότροπον σύστημα, ν' ἀναποδογυρίζουν τοὺς τέτοιους νόμους.

Μπορεῖ νὰ ρωτήσῃ κανένας: γιὰ τὴν τραγωδίαν κι ἔχι δράμα; Ἡ νὰ μοῦ πῆ: «Ἡ τραγωδία πέθανε πιά σήμερον κι ἀδύνατο νὰ ξαναζήσῃ,» ὅπως λένε καὶ πολλοὶ κριτικοί. Δὲν τὸ πιστεύω· βλέπω καμιά φορὰ στὸ θέατρο μὰς ποὺ τυχαίνει γὰ παίζεται τραγωδία ἀνθρωπινὰ μεταφρασμένη, νὰ συγκινιέται

(12) Ψυχάρης. — Γιὰ τὸ Ρωμαϊκὸ θέατρο. — Πρόλογος σελ. 50—51.

ΡΩΣΣΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

IBAN ΤΟΥΡΓΚΕΝΙΕΦ

Ο ΜΠΙΡΟΥΚΟΣ

Γύριζ' ἀπὸ τὸ κυνήγι μονάχος μέσα σὲνα ντροσκί. Μοῦ λείπονταν ὄχτω ἀκόμα βέρτσια γιὰ τὸ σπίτι.

Ἡ καμμένη ἢ φοράδα μαζί προχωροῦσε μὲ κανονικὰ καὶ μεγάλα βήματα στὸν γεμάτον κορνιαχτὸ δρόμον, τέντωνε τ' αὐτιά της καὶ κάθε τόσο ἄφινε ἕνα μισοπνιγμένον χλιμίντρομα.

Ὁ σκύλος μου ἀκολούθησε μισὸ βῆμα πίσω ἀπὸ τ' ἀμάξι.

Μπόρα ἔρχονταν.

Μπροστά μου ἕνα μενεξεδένιο νέφον ἀργυροφάνωνταν πάνωθεν ἀπὸ τὸ δάσον, σταχτιά σύγνεφα τρέχανε πρὸς τὸ μέρος μου καὶ τῶν ἰτιῶν τὰ φύλλα σάλεθαν μουρμουρίζοντας.

ὁ λαὸς καὶ νὰ νοιώθῃ τὸν ἑαυτὸ του, ἔστω καὶ γιὰ λίγην ὥρα, κάπως ἀλλαγμένο στὴν ψυχὴ, ἕνεκα ποῦ ζῆ μὲ πρᾶγμα νέο. Μὴν παραξενοφανῆ αὐτό. Ἡ τραγωδία εἶναι ἡ πρώτη ἀρχὴ τοῦ θεάτρου, ἡ νιότη του σὰ νὰ ποῦμε. Κι ὅπως παρατήρησε ἡ σημερινὴ φιλοσοφία, ποὺ γιὰ βάση της κυριώτερη ἔχει τὴν ψυχολογικὴ ἀνάλυση: «θέλουμε ν' ἀναπνεύσουμε τὸ δροσερὸ καὶ παρθενικὸ ἄρωμα, ποὺ ξεχύνει τὸ πρῶτον ἀνθίσμα κάθε τέχνης. Τὸ προτιμάμε ἀπὸ τὴν πολὺ δυνατὴ καὶ τίς περισσότερες φορὲς φτιαστὴ γέψη τῶν γουρμασμένων τεχνῶν. Ἡ ἀγάπη μὰς δὲν εἶναι γιὰ τὸ πολυκαιρινὸ ἐνός ἔργου παρὰ ξεναντίας γιὰ τὴ νιότη τῆς τέχνης· δὲν ἀγαπάμε τὰ πρωτόγονα ἔργα, ἐπειδὴ εἶναι ἀρχαία καὶ πολὺ ἀλαργινὰ, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἔχον τὴ χάρη καὶ τὴ θεϊκὴν ἀπλότητα τῆς ἀνθρώπινης σκέψης μέσα στὴν κοίνα της. Μὰς γητεύει τὸ χαμόγελο τῆς παιδικτικῆς ἡλικίας καὶ δὲ σεβόμαστε τὸ περασμένο γιὰ τὴ σοβαρὴ βαρύτητά του. Τὸ πάθος μὰς δὲν εἶναι καθόλου ἀρχαιοφιλικόν (13). Ἀρκετὴ ξήγηση αὐτὴ νὰ πείσῃ τὸν καθένα, γιὰ τὴν τραγωδίαν θὰ εἶναι πάντα ἀθάνατη. Ὅσο βροῦνται ποιητὰδες, ποὺ ξέρουνε ν' ἀγγίζον τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ σ' ἀψήλοτερον τῆς αἰσθημάτων μὲ τὸ μουσικὸ τους στόμα, θὰ ζῆ κ' ἡ τραγωδία. Αὐτὰ δὲν τὰ λέω γιὰ νὰ εἰπῶ, ὅτι κ' ἡ δική μου τραγωδία ἀξίζει τάχατες κάτι. Ὅχι· ἐγὼ ἔγραψα μόνο γιὰ νὰ δοκιμάσω, ἂν γίνονται καὶ πραγματικὲς οἱ ιδέες μου γιὰ τὸ θέατρο καὶ νὰ δώσω ἀφορμὴν σὲ κανένα καλύτερό μου, ἂν θελήσῃ, νὰ ζετᾶσῃ πῶς μποροῦμε νὰ πάρουμε ἀπὸ τὸ ἀρχαῖον θέατρο ὅ,τι μὰς χρειάζεται γιὰ νὰ φτιάσουμε δικὸ μὰς καθαυτό. Δὲν ξεχνῶ ὅτι ἡ φυλὴ μὰς καὶ στὸ πνευματικὸν τῆς μέρας εἶναι ἀκόμα σὰν τὸν ἀρχαῖον Παρμενίδην, τὸν Ἑλλαστικὸ φιλόσοφον, μπρὸς στίς θύρας τῆς Μέραις καὶ τῆς Νύχτας ζητῶντας νὰ βρῆ τὸ δρόμον τῆς ἀλήθειας· μὰ κ' ἐλπίζω πῶς ἡ Δίκη θὰ μὰς πῆ μιά μέρα μὲ τάλαντο τῆς στόμα, ὅτι μὰς εἶναι γραμμένο

Πάντα πυθίσθαι

Ἡμὲν ἀληθείης εὐπειθέος ἀρετικὸς ἦτορ

Ἡδὲ βροτῶν δόξας, τῆς οὐκ ἔνι πιστικὸς ἀληθείης.

Δοκιμὴ λοιπὸν ἔκαμα. Καὶ γιὰ τὴν δοκιμὴν μου αὐτὴ πῆρα μιά ἀπὸ τίς ὁμορφότερες παραδόσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Δὲν ξέρω ἂν τὴν ζετύλιξα καλὰ ἢ

(13) H. Fierens - Gevaert. — Nouveaux Essais sur l'Art Contemporain. Pag. 190.

Ἡ ἀποπνιχτικὰ κάψα ἀλλάξε διαμίας σὲ ὑγρὴ καὶ διαπεραστὴν δροσίαν.

Κίνησα τᾶλογο μου, κατέβηκα στὴ λαγκαδιά, πέρασα τὴν ἀποξεραιμένη τῆς σκῆτη στρωμένη ἀπὸ ταπίτον μὲ χαμόκλαδα καὶ λίγο ὕστερα μπῆκα στὸ δάσον.

Ὁ δρόμος ποῦ τραβοῦσα ἔσπερε ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ πυκνὰ φουντώματα τῶν λεφτοκαρυῶν, τὸ σκοτάδι ἦτα βαθύ κ' ἱπροχωροῦσα στὰ στραβά.

Τὸ λιανοκαμωμένο ἀμάξι μου πότε σκουνοῦσε στίς πολυκομπερὲς ρίζες τῶν φλαμουριῶν καὶ τῶν ἐκατόχρονων βαλανιδιῶν, πότε χάνονταν στ' αὐλάκια, ποῦ οἱ τροχοὶ ἀπὸ τίς τελέγες εἶχαν ἀνοίξει.

Τᾶλογο μου ἄρχισε νὰ σκιαίζεται.

Ἐνας δυνατὸς ἀγέρας ὑψώθηκε καὶ χύθηκε ἔρμητικὰ στὸ δάσον, χοντρές σταλαματιές νεροῦ πέσανε στίς φυλλωσιές, μίαν ἀστραπὴν διάσκισε τὸ οὐρανοθέμελον καὶ κατόπι μιά βροντὴ τὴν ἀκολούθησε.

Ἐπεφτε μὲ τ' ἀσκή ἢ βροχὴ, ποῦ λένε, κ' ἀναγκάστηκα νὰ σταματήσω· τᾶλογο μου χυμένο στὴ λάσπη. Δὲν ἔβλεπα τὸ δαχτυλάκι μου.

Πέτυχα μιά σκεπὴ ἀπὸ φυλλωσιές.

Μαζωμένος καὶ μὲ τὸ πρόσωπον κουκουλωμένο ἔκανα πομονὴν ὅσο νὰ σώσῃ ἢ μπόρα. Σ' ἕνα ἀστραπόφωτον ξεχώρισα στὸ δρόμον ἕναν ἀνθρώπον ποῦ ἔρ-

χόνημα σὲ τραγωδίαν. Ἰσως στὰ χέρια ἀλλουνοῦ νὰ γινόταν κάτι ἀληθινὰ δημιουργικόν, κάτι τέλει. Ἄς προσπαθῆσῃ. Ἐμένα μὲ φτάνει ἡ ἱκανοποίησις ἢ ἀτομικὴ μου, ὅτι τὴν τραγικὴν αὐτὴν ἱστορίαν θέλησα νὰ τήνε ντύσω μὲ τὸ ἱερὸ φόρεμα κάποιαν ιδέας. Τῆς ιδέας, ὅτι πρέπει νὰ δουλέψουμε γερά καὶ προσεχτικὰ γιὰ νὰ δοκιμάσουμε, ἂν μποροῦμε νὰ ὠφεληθῶμε ἀπὸ τὸ καθεστὶ ποῦ μὰς ἔχρησαν οἱ πρόγονοί μας ὥστε νάντικρύσουμε τὸν Ἥλιον τῆς Ἀλήθειας. Γιὰ τὴν μὴ λησμονῶμε ὅτι δὲν ξεδιαλύθηκα ἀκόμα τὸ σκοτάδι ποῦ μὰς περιέζωσε, καὶ μὰς ταιριάζει πολὺ νὰ ξαναλέμε τὰ λόγια τῶν παλιῶν Ἰντῶν, ποῦ σωθήκανε στίς Βέδες μέσα:

«Ὁ ἥλιος θὰ ἐγῆ;

«Ἡ ἀγαπημένη μας αὐγὴ θὰ ξαναγυρίσῃ;

«Τῆς νύχτας οἱ δυνάμεις θὰ νικηθοῦν ἀπὸ τὸ φωτεινὸ Θεό;»

Μὲ τὸν ἥλιον τῆς Ἀλήθειας θὰ μπορέσουμε νὰ σκεφτοῦμε καὶ νὰ πλάσουμε καλύτερα.

(Ἀπὸ τὸ ἄλλο φύλλον ἀρχίζει ἡ τραγωδία).

ΝΑ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ

Ὁ τίμιος κ. Φωτισμένος, ἀπὸ ναυάνης σ' ὅλες τίς δουλιές του, ἀποφάσισε νὰ δοκιμάσῃ ἄλλη μιά φορὰ τὴν τύχη του ἀνοίγοντας ἕνα μικρὸ μπακαλάκι. Ἀπὸ τὸ τοῖμας ε' ὅλα θέλησε νὰ βάλῃ καὶ τὴν ἐπιγραφή. Μὰ τί ἔνομα νὰ τοῦ δώσῃ; Ὁ Θεοδοσίου ὁ «ἐπιγραφιστοῦς» τοῦλας νὰ τὸ βγάλῃ «ὁ Δούκουλλας, ἡ Δικαιοσύνη, ἡ Ἀκρίβεια, ὁ Νέρων, ὁ Ἀρκουδας, τὸ Χαρμπίν»

— Τίποτας ἀπ' αὐτὰ, βρε παιδί μου· θέλω ἔνομα ποῦ νὰ χτυπᾶ καλὰ στὸ μάτι καὶ σταυτὶ θέλω καινούργιον πρᾶμα.

Ἄξαφνα, σὰ νὰ φωτίστηκε ὁ νοῦς του, ὁ κ. Φωτισμένος εἰσάγει:

— Στάσου! τὸ βρήκα· γράψε: «Μὴν πηγαίνατε νὰ σᾶς κλέβουν ἄλλοι. Ἐλάτε ἐδῶ». Αὐτὸ ἦταν.

Ὁ φοιτητὴς τῆς Νομικῆς Φώτης Ράτσος τὸν περασμένο Μάρτη πιάνει νὰ κάμῃ μιά γραφὴ στοὺς γέροντας του στὴν ἐπαρχίαν γιὰ νὰ τοὺς καταφέρῃ νὰ τοῦ στείλουν τίποτα λιανά· καὶ γράφει: «Ἐγὼ ἀπόλητην ἀνάγκην ἂν' αὐτὰ τὰ χρήματα. Πρέπει νὰγοράσω βιβλία καινούργια· τὴν μαγαλιὰν γραμματικὴν τοῦ Ὀλλεντόρφου γιὰ τὰ Γαλλικά μου, τὸ καινούργιον Πολητικὸν δίκαιον, τὸ μέγαν Λαικικὸν τοῦ Δικηγόρου. Μοῦ χρηζίζονται πολλὰ, καθὼς καὶ μιά γραβάντα.» Καλὰ πάει, λέει μονάχος του, μὰ πρέπει τὸ γράμμα νὰ τελιωθῇ κομμάτι συγκινητικόν. Καὶ ἔσκουλαθάει: «Θὲ σᾶς ἔγραφα κ' ἄλλα μὰ δὲ μπορῶ νὰ γράψω πλέον· τὸ δομάτιόν μου εἶναι τόσον κρῖον ποῦ παγόνουν τὰ πόδια μου καὶ δὲν μπορῶ νὰ κρατήσω τὴν πένα!»

χονταν καταπάνω μου. Σίμωσε στὸ ντροσκί μου.

— Ποιὸς εἶσαι; ρωτᾶει μιά φωνή.

— Καὶ τοῦ λόγου σου;

— Ὁ δασοφύλακας.

Σὰν τοῦ εἶπα τὸνομά μου:

— Ἄ! ξέρω, κάνει, πᾶτε στὸ σπίτι.

— Δὲ βλέπεις, χριστιανέ μου, μπόρα.

— Εἶναι πολὺ δυνατὴ, ἀποκρίθηκε ἡ φωνή.

Τὴν ἴδιαν στιγμὴν μιά ἀστραπὴ ἔχρωμα φώτισε τὸν ἀνθρώπον καὶ μπόρεσα νὰν τονὲ ξεχωρίσω καλὰ· στὸ ἄξαρνον φῶς μιά δυνατὴ βροντὴ ἀκολούθησε κ' ἡ βροχὴ διπλασιάστηκε.

— Ἐχει νὰ βρέχῃ γιὰ κάμποσον, λέει ὁ δασοφύλακας.

— Καὶ τώρα τί γίνεται;

— Θέλετε νὰ σᾶς πᾶω στὴν καλύβα μου; μοῦ κάνει ἀπότομα.

— Ἄν θέλω λέει!

— Ἀναβῆτε στ' ἀμάξι.

Ὁ δασοφύλακας ζύγωσε τὴ φοράδα μου, τὴν ἔπιασε ἀπὸ τὰ γκέμια καὶ μὰς ἔθαλε ἀπὸ ταυλάκι ποῦ εἶχαμ σταματήσει.

Κρατιόμουνα ἀραγαμίνος ἀπὸ τὸ κάθισμα τᾶμαξιοῦ, ποῦ χρορέβε σὰ βάρκα σὲ φουρτοῦνα.

Τᾶλογο γλυστροῦσε καὶ κάθε στιγμὴν κιντύνεβε